

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา  
เรื่อง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ  
ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ สกช.๐๒๐๙/๙๙๗ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้มีสภาเกษตรกรแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๐๐ คน ตามมาตรา ๕ โดยสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ และให้สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดในทุกจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นผู้แทนเกษตรกรซึ่งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง โดยสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๔ โดยกฎหมายบัญญัติให้สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดที่เป็นผู้แทนเกษตรกรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง

การดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดชุดแรก พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการดำเนินการไว้ในบทเฉพาะกาล โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายในส่วนของการดำเนินการตามบทเฉพาะกาล และสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการในห้วงระยะเวลาไม่เกิน ๒ ปี นับแต่วันที่กฎหมายใช้บังคับ ซึ่งในระหว่างดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดที่เป็นผู้แทนเกษตรกรตามมาตรา ๓๑ (๑) ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคได้มีหนังสือหารือไปยังสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดและสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติตามมาตรา ๗ (๖) และมาตรา ๓๔ (๔) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กรณีของผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน จะถือว่าเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดและสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติหรือไม่ ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาตอบข้อหารือดังกล่าวและถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดชุดแรก ดังนี้

(๑) โดยร่างพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. .... ฉบับที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยกร่างขึ้นเสนอต่อคณะรัฐมนตรีนั้น มาตรา ๑๑ (๗) ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาเกษตรกรไว้ว่า ไม่เป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องถิ่น พนักงานองค์กรของรัฐซึ่งมีตำแหน่ง หรือค่าตอบแทน หรือเงินเดือนประจำ ซึ่งคำว่า เจ้าหน้าที่

ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ หมายความว่า ผู้ใหญ่บ้านและกำนัน แต่เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันสามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดและสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติได้ด้วยเหตุผลเพราะว่าผู้ใหญ่บ้านและกำนันจะรู้ถึงลักษณะและสภาพปัญหาของชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงได้ตัดคำว่า เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ออก รวมทั้งได้ปรับปรุงถ้อยคำดังปรากฏตามความในมาตรา ๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ทั้งนี้ ปรากฏตามบันทึกการประชุมคณะกรรมการสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒

(๒) นอกจากนี้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒ (๗) ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านไว้ว่า ต้องไม่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งมีหน้าที่ทำงานประจำ แสดงว่าบุคคลที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะต้องห้ามมิให้สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติตามมาตรา ๗ (๕) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กล่าวคือ มาตรา ๗ (๕) บัญญัติว่าไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือกรรมการ ที่ปรึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และมาตรา ๗ (๖) บัญญัติว่า ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังนั้น ผู้ใหญ่บ้านจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๕) และ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ เช่นเดียวกัน แม้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันจะมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่มาตรา ๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มิได้มีข้อห้ามบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนกำนันก็ไม่เข้าข้อห้ามด้วยเหตุผลลักษณะเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติและสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๘ และมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ทั้งนี้ สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดชุดแรกจะครบวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๙ และสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติจะต้องดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดที่เป็นผู้แทนเกษตรกรขึ้นใหม่ โดยขณะนี้อยู่ระหว่างพิจารณาอกระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกตั้งของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งในการพิจารณาอกระเบียบดังกล่าวของสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติที่ได้รับมอบหมาย มีประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติและสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดตามมาตรา ๗ (๖) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ” และมาตรา ๓๔ (๔) ได้บัญญัติไว้ว่า สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)

ในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจะถือว่าเป็นผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามตามที่พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีความเห็นของสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติแยกเป็น ๒ ฝ่าย คือ

ฝ่ายที่ ๑ เห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๕) (๖) โดยเห็นพ้องด้วยกับข้อพิจารณาและความเห็นของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้ตอบข้อหารือในเรื่องนี้ไว้แล้ว และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดในชุดแรกดังกล่าวข้างต้น

ฝ่ายที่ ๒ เห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ และสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดด้วย เพราะตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๙ วรรคสาม กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านได้รับเงินเดือนแต่ไม่ใช้จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และมาตรา ๒๙ ทวิ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้กำนันได้รับเงินเดือนแต่ไม่ใช้จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน สำหรับตำแหน่งสารวัตรกำนันนั้น มาตรา ๔๔ บัญญัติให้มีสารวัตรกำนัน สำหรับเป็นผู้ช่วยและรับใช้สอยของกำนัน ๒ คน โดยการแต่งตั้งต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัดและได้รับเงินค่าตอบแทนจากรัฐ ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนตำแหน่งแพทย์ประจำตำบล มาตรา ๔๖ บัญญัติให้ข้าหลวงประจำจังหวัดแต่งตั้งแพทย์ประจำตำบลหนึ่งคน ซึ่งได้รับค่าตอบแทนจากรัฐเช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสารวัตรกำนัน นอกจากนี้ มาตรา ๖๑ ทวิ บัญญัติให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบลต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดต้องได้รับโทษ ซึ่งวินัยและโทษผิดวินัยให้ใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยอนุโลม ซึ่งมาตรา ๖๑ ตรี ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๑ ทวิ เฉพาะที่เกี่ยวกับผู้ใหญ่บ้านมาใช้บังคับกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านด้วยโดยอนุโลม

ทั้งนี้ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและกำนัน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นก็มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองเมื่อกระทำการตามอำนาจหน้าที่ ผู้ใดดูหมิ่นหรือต่อสู้อย่างยอมนมีความผิดต่อเจ้าพนักงานทำให้ได้รับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดต่อบุคคลธรรมดา ขณะเดียวกันผู้ใหญ่บ้านและกำนันซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน อาศัยอำนาจหน้าที่กระทำความผิด ก็เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการทำให้ต้องได้รับโทษหนักขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ก็เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยของผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกัน

อนึ่ง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๕ มาตรา ๔๕ (๑๕) กำหนดว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งเป็นบทบัญญัติในลักษณะเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ (๖) ของพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งในทางปฏิบัติ การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน หากประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งจะต้องลาออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันเสียก่อน

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่าประเด็นปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลเพื่อให้ได้ข้อยุติเป็นแนวทางปฏิบัติ ที่ถูกต้องชัดเจนจึงขอหารือว่าผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และ แพทย์ประจำตำบล เป็นลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติและสมาชิกสภา เกษตรกรจังหวัดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือไม่ อย่างไร

**คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗)** ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานสภาเกษตรกร แห่งชาติ โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวง) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า เนื่องจาก มาตรา ๗ (๖)<sup>๑</sup> แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้สมาชิก สภาเกษตรกรแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ ต้องไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และมาตรา ๓๔ (๔)<sup>๒</sup> แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ กำหนดให้สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐) ดังนั้น การพิจารณาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล มีลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร แห่งชาติและสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดตามมาตรา ๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกร แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาสถานะผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ว่าเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่น ของรัฐ หรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) เห็นว่า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบลเป็นตำแหน่งที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๙<sup>๓</sup>

<sup>๑</sup>มาตรา ๗ สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑.ล.๑ ๑.ล.๑

(๖) ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของราชการ ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

๑.ล.๑ ๑.ล.๑

<sup>๒</sup>มาตรา ๓๔ สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

๑.ล.๑ ๑.ล.๑

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)

<sup>๓</sup>มาตรา ๙ ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง และมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หมู่บ้านละสองคน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความจำเป็นต้องมีมากกว่าสองคน ให้ขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย

ในหมู่บ้านใด ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ก็ให้มีได้ ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยจะเห็นสมควร

(มีต่อหน้าถัดไป)

มาตรา ๒๙ ทวิ<sup>๔</sup> มาตรา ๔๔<sup>๕</sup> และมาตรา ๔๕<sup>๖</sup> แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยมาตรา ๙ วรรคสาม<sup>๗</sup> และมาตรา ๒๙ ทวิ วรรคหนึ่ง<sup>๘</sup> แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันได้รับเงินเดือนแต่มีใช้จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล เป็นไปตามข้อ ๔<sup>๙</sup> แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเบิกจ่ายเงิน

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๓)

ผู้ใหญ่บ้านจะได้รับเงินเดือน แต่มีใช้จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายรักษาความสงบและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง จะได้รับเงินตอบแทนตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

การแต่งตั้งกรรมการ วิธีการเลือกประธานคณะกรรมการ และวิธีการตรวจสอบตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อราษฎรส่วนใหญ่เลือกผู้ใดเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้นายอำเภอออกคำสั่งเพื่อแต่งตั้งและให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ใหญ่บ้านนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ในกรณีที่ผู้รับเลือกมีคะแนนเสียงเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก ทั้งนี้ เมื่อนายอำเภอได้มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว ให้รายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

“มาตรา ๒๙ ทวิ ในตำบลหนึ่งให้มีกำนันคนหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตตำบลนั้น กำนันจะได้รับเงินเดือนแต่มีใช้จากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือน

ในกรณีที่ผู้สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นกำนันมากกว่าหนึ่งคน ให้นายอำเภอจัดให้มีการออกเสียงลงคะแนน เมื่อผู้ใหญ่บ้านคนใดได้รับคะแนนสูงสุดให้นายอำเภอคัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนัน ในกรณีที่ได้รับคะแนนเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก

การลงคะแนนต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้กระทำโดยวิธีลับตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อคัดเลือกผู้ใดเป็นกำนันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้นายอำเภอรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญให้ไว้เป็นหลักฐาน

การประชุมผู้ใหญ่บ้านตามวรรคหนึ่งต้องมีผู้ใหญ่บ้านมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ใหญ่บ้านทั้งหมดที่มีอยู่ในตำบลนั้น จึงเป็นองค์ประชุม

ให้นำบทบัญญัติในวรรคห้าและวรรคหกของมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับกับการเลือกกำนันด้วยโดยอนุโลม

“มาตรา ๔๔ ในตำบล ๑ ให้มีสารวัตรสำหรับเป็นผู้ช่วยและรับใช้สอยของกำนัน ๒ คน ผู้ที่จะเป็นสารวัตรนี้แล้วแต่กำนันจะขอร้องให้ผู้ใดเป็น แต่ต้องได้รับความเห็นชอบของผู้ว่าราชการเมืองด้วยจึงเป็นได้ และกำนันมีอำนาจเปลี่ยนสารวัตรได้

“มาตรา ๔๕ ในตำบล ๑ ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านประชุมพร้อมกันเลือกผู้ที่มีความรู้ในวิชาแพทย์เป็นแพทย์ประจำตำบลคน ๑ สำหรับจัดการป้องกันความไข้เจ็บของราษฎรในตำบลนั้น

“โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

“โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

“ข้อ ๔ เงินตอบแทนตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ให้จ่ายในอัตรา ดังนี้

(๑) ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

(ก) กำนัน ให้จ่ายเดือนละ ๗,๕๐๐ บาท

(ข) ผู้ใหญ่บ้าน ให้จ่ายเดือนละ ๖,๐๐๐ บาท

(ค) แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ให้จ่ายเดือนละ ๓,๗๕๐ บาท

(มีต่อหน้าถัดไป)

ตอบแทนตำแหน่ง และเงินอื่น ๆ ให้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินตอบแทนตำแหน่ง และเงินอื่น ๆ ให้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งกำหนดอัตราค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งต่าง ๆ ไว้โดยมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการปรับเพิ่มหรือลดเงินค่าตอบแทนดังกล่าวแต่อย่างใด ประกอบกับปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ว่า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล เป็นบุคคลซึ่งไม่ได้รับการจ้างตามสัญญาจ้าง โดยได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของส่วนราชการ เพื่อเป็นพนักงานของรัฐในการปฏิบัติงานให้แก่กระทรวงมหาดไทย ไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนในแต่ละปีงบประมาณ และเมื่อมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้วเป็นอันพ้นจากงานทันที มิใช่เป็นการพ้นจากงานเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ ซึ่งแตกต่างจากตำแหน่งข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำ ตามที่กำหนดไว้ใน ข้อ ๕<sup>๑๐</sup> แห่งกฎ ก.พ. ว่าด้วยการเลื่อนเงินเดือน พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๐๘<sup>๑๑</sup> แห่งพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๓<sup>๑๒</sup> แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗<sup>๑๓</sup> แห่งระเบียบกระทรวงการคลัง

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๙)

(๒) ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

(ก) กำนัน ให้จ่ายเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท

(ข) ผู้ใหญ่บ้าน ให้จ่ายเดือนละ ๘,๐๐๐ บาท

(ค) แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ให้จ่ายเดือนละ ๕,๐๐๐ บาท

<sup>๑๐</sup>ข้อ ๕ การเลื่อนเงินเดือนข้าราชการพลเรือนสามัญโดยปกติให้เลื่อนปีละสองครั้ง ดังนี้

(๑) ครั้งที่หนึ่ง เป็นการเลื่อนเงินเดือนสำหรับการปฏิบัติราชการในครึ่งปีแรก โดยให้เลื่อนในวันที่ ๑ เมษายนของปีที่ได้เลื่อน

(๒) ครั้งที่สอง เป็นการเลื่อนเงินเดือนสำหรับการปฏิบัติราชการในครึ่งปีหลัง โดยให้เลื่อนในวันที่ ๑ ตุลาคมของปีถัดไป

<sup>๑๑</sup>มาตรา ๑๐๘ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเมื่ออายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในสิ้นปีงบประมาณและทางราชการมีความจำเป็นที่จะให้รับราชการต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาการหรือหน้าที่ที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว ในตำแหน่งตามมาตรา ๔๖ (๓) (ง) หรือ (จ) หรือ (๔) (ค) หรือ (ง) จะให้รับราชการต่อไปอีกไม่เกินสิบปีก็ได้ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

<sup>๑๒</sup>ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“พนักงานราชการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการจ้างตามสัญญาจ้างโดยได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณของส่วนราชการ เพื่อเป็นพนักงานของรัฐในการปฏิบัติงานให้กับส่วนราชการนั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

<sup>๑๓</sup>ข้อ ๗ การเลื่อนขึ้นค่าจ้างลูกจ้างประจำให้เลื่อนปีละสองครั้ง ดังนี้

(๑) ครั้งที่หนึ่งครึ่งปีแรก เลื่อนวันที่ ๑ เมษายนของปีที่ได้เลื่อน

(๒) ครั้งที่สองครึ่งปีหลัง เลื่อนวันที่ ๑ ตุลาคมของปีถัดไป

ว่าด้วยการเลื่อนขั้นค่าจ้างลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ และข้อ ๖<sup>๑๔</sup> แห่งระเบียบ  
กระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง พ.ศ. ๒๕๑๙ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน  
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ไม่มีสถานะเป็นข้าราชการ พนักงาน  
หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการ  
ส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(นายดิศทัต โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๕๙

---

<sup>๑๔</sup>ข้อ ๖ ลูกจ้างประจำซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์แล้ว เป็นอันพ้นจากงานเมื่อสิ้น  
ปีงบประมาณที่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์นั้น เว้นแต่ลูกจ้างประจำของสำนักราชเลขาธิการและสำนักพระราชวัง  
ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด